



บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาวะอันสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ ความปราศจากโรคหรือความพิการใด ๆ รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากสุขภาพที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเฉพาะการที่บุคคลจะมีชีวิตอยู่อย่างสุขสมบูรณ์สามารถกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์กับตัวเองและสังคมโดยส่วนรวมได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพที่ดีเป็นพื้นฐาน รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก แม้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับที่ผ่านมา ก็ได้เน้นที่จะส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้า เพราะประชาชนเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ามีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพคน ได้ระบุไว้ว่าจะสนับสนุนการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และความสามารถในการทำงานเพื่อประกอบอาชีพโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การพัฒนาระบบแนะแนวอาชีพในสถานการศึกษา การศึกษาในระบบโรงเรียน หน่วยงาน ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาสุขภาพของตนเอง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6, 2529)

จากสภาพและปัญหาสาธารณสุข ความบทรูปร่างในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 5 (2530) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงป่วยด้วยโรคธรรมดาที่สามารถป้องกันได้ด้วยตนเอง แต่แนวโน้มสภาวะการป่วยและการตายด้วยโรคเหล่านี้ ก็ยังคงจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้แก่ โรคระบบทางเดินอาหารและอุจจาระร่วง ไข้มาลาเรีย อุบัติเหตุ และพลวเหตุ

เป็นต้น นอกจากนี้จากรายงานของกองสถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขพบว่า (2531) สาเหตุการตายใน 10 อันดับแรก ในปีพุทธศักราช 2531 มีดังนี้ โรคหัวใจ มะเร็งท่อน้ำดี อุบัติเหตุและการเป็นพิษ วัณโรคท่อน้ำดี ปอดอักเสบ อุจจาระร่วง ไข้มาลาเรีย โรคกระเพาะอาหารและดูโอเดนิม ความบกพร่องทางโภชนาการ โรคแทรกในการตั้งครรภ์การคลอดและระยะอยู่ไฟ

นอกจากนี้แล้วปัญหาสุขภาพของเด็กในวัยเรียนจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข (2530) มีปัญหาโรคหัด วัณโรคเหงือกในอัตราที่สูงและจากสถิติการตรวจสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของกองอนามัยโรงเรียน กระทรวงสาธารณสุข ในปีพุทธศักราช 2529 โรงเรียนสาธิต (โรงเรียนตัวอย่างของการจัดดำเนินงานทางด้านของการบริการโรงเรียน) จำนวน 20,709 คน พบโรคต่าง ๆ ได้แก่ โรคหัด ร้อยละ 30.90 โรคผิวหนัง (เหา กลาก เกาต์ ผุพอง) ร้อยละ 8.33 สายตาคผิดปกติ ร้อยละ 5.54 และโรคหวัด ร้อยละ 4.08 ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่สาเหตุที่สำคัญที่สุดเกิดจากความประหลาดและการปฏิบัติไม่ถูกต้องของประชาชน เช่น การสูบบุหรี่ สิ่งเสียด ทุพโภชนาการ การขาดการออกกำลังกาย และการขาดการพักผ่อน เป็นต้น

ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการและสื่อมวลชน ได้กำหนด "สุขบัญญัติ" 10 ประการ เพื่อต้องการให้ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ได้มีสุขภาพอนามัยที่ดี โดยกำหนดไว้ดังนี้

1. รักษาความสะอาดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและของใช้ส่วนตัว
2. รักษาฟันให้แข็งแรง แปรงฟันวันอย่างถูกต้อง
3. ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหาร และหลังการขับถ่ายทุกครั้ง
4. กินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย
5. หลีกเลี้ยงอาหารหวานจัด เค็มจัด สดจัด และของคบเคี้ยวที่ไม่มีประโยชน์
6. ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและการผ่อนคลาย

7. หลีกเลี่ยงบุหรี สุรา ยาเสพติด และอบายมุขทุกชนิด
8. ร่วมกิจกรรมและสังสรรค์ สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ให้อบอุ่น
9. ป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท
10. มีสำนึกต่อส่วนรวม ร่วมสร้างสรรค์สังคมไทย

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ความที่มุ่งหวัง โดยบทบาททางการศึกษาจะเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอดค่านิยมและ เจตคติ ให้มีความรู้ ความสามารถตามความจำเป็น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น (อมรา สวัสดิ์ เสวี, 2529) หากเด็กมีสุขภาพหนึ่งก็เสียแล้วแม้จะให้การศึกษาอบรม ทีวี เศษอย่างใดก็ตาม การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะได้ผลไม่เต็ม เมื่อก่อนเด็กมีสุขภาพดีหรืออาจจะไร้ผล เสียเลยก็ได้ นับว่าเป็นการลงทุนที่หวังกำไรได้ยาก ตรงกันข้ามถ้าเด็กมีสุขภาพดี การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมดำเนินไปได้ด้วยดี และเด็กก็สามารถนำเอาความรู้หรือประสบการณ์ไปใช้ได้ เป็นประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม ดังนั้นการพัฒนาสุขภาพของเยาวชน เพื่อให้ประชาชนของชาติมีประสิทธิภาพ จึงควรได้ใช้โอกาสที่มีอยู่ในโรงเรียนถ่ายทอดความรู้ ทางด้านสุขภาพ สร้างแนวความคิด เจตคติและการปฏิบัติที่ถูกต้องจนเกิดสุขนิสัยและสุขปฏิบัติขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของสุขภาพเยาวชน จึงได้บรรจุหลักสูตร วิชาสุขศึกษาขึ้นในโรงเรียน มาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2438 (สุชาติ โสภประยูร) ทั้งนี้เพราะ การเรียนวิชาสุขศึกษาเป็นการเตรียมตัวให้เด็กสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โรงเรียน จึงเป็นสถาบันทางสังคมที่จัดให้มีหลักสูตร เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาโดยตรง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนาและสร้างสุขนิสัยให้กับเด็ก (ประภา ใหญ่ สุวรรณ, 2522) โรงเรียนจะหาหน้าที่ดังกล่าวได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับหลักสูตรประการหนึ่ง เพราะหลักสูตรจัด ว่าเป็นศูนย์กลางของกระบวนการศึกษาทั้งหมดที่ให้การศึกษากับเด็ก และจะมีส่วนช่วยโดยตรง ต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นหลักสูตรจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา ดังที่ เลสลีย์ คับบลิว เออวิน (Leslie W. Irwin, 1960) ศาสตราจารย์สาขาวิชาสุขศึกษา แห่ง มหาวิทยาลัยบอสตัน ได้กล่าวไว้ว่า "หลักสูตรเป็นทั้งหัวใจและวิญญาณของการศึกษา"

สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กำหนดให้วิชาสุขศึกษาเป็นวิชาบังคับที่ทุกคนจะต้องเรียนสัปดาห์ละ 1 คาบ ภาคเรียนละ 0.5 หน่วยการเรียนรู้ ทั้ง 2 ภาคการศึกษา ตลอดระยะเวลา 6 ปี โดยมีจุดประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อให้เห็นคุณค่า และความสำคัญของสวัสดิภาพ และสุขภาพของตนเองและของส่วนรวม
- 2) เพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจน เกิดเป็นสุขนิสัยได้โดยยึดถือ เหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก
- 3) เพื่อให้สามารถปรับปรุง สร้าง เสริมและระวังรักษาสวัสดิภาพและสุขภาพของตนเองและของครอบครัวได้
- 4) เพื่อให้สามารถแก้ความเข้าใจผิด ๆ เกี่ยวกับสวัสดิภาพและสุขภาพในชีวิตประจำวันได้
- 5) เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหา สาเนาในความรับผิดชอบที่ตนเองมีต่อสวัสดิภาพและสุขภาพของส่วนรวม ตลอดจนสามารถช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขได้

จะเห็นว่าหลักสูตรวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มุ่งเน้นให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพเป็นขั้นสุดท้าย โดยนักเรียนนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นสุขนิสัยและสุขปฏิบัติได้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าเป็นผู้ผ่านการเรียนในหลักสูตรในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพ ทั้งในหลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายมาเป็นระยะเวลาถึง 12 ปี ดังนั้นนักเรียนในระดับนี้จึงน่าที่จะเป็นผู้ที่มีพัฒนาการ ความความมุ่งหมายของหลักสูตรดังกล่าว คือจุดประสงค์สำคัญของการสอนสุขศึกษาต้องการให้ผู้เรียนมีสุขภาพดี ซึ่งสัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนมีเพียงนักเรียนผ่านเกณฑ์การวัดผลขั้นเรียนเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับผู้เรียนที่จะสามารถนำเอาวิชาสุขศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาถึงการนำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้จากวิชาสุขศึกษา
ไปใช้ในชีวิตประจำวันตามการรายงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร สาเหตุที่เลือกพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็น
เมืองใหญ่ที่มีประชากรย้ายถิ่นมาจากทั่วทุกภาค ทำให้มีความหลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ
สังคม วัฒนธรรม จึงสามารถเป็นตัวแทนประชากรในภาคอื่น ๆ ได้ดี จากผลการวิจัยจะเป็น
แนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาให้บรรลุเป้าหมายสมเจตนาของ
หลักสูตร สอดคล้องกับแนวความคิดของการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน ช่วยลดปัญหาสาธารณสุข
และสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับชาติต่อไป



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบการนำประสบการณ์การเรียนรู้จากวิชาสุขศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวันตามการรายงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามัวแปรเพศ
2. เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบนัยทางการนำประสบการณ์การเรียนรู้จากวิชาสุขศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวันตามการรายงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามัวแปรเพศ

สมมติฐานของการวิจัย

1. การนำประสบการณ์การเรียนรู้จากวิชาสุขศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน
2. นัยทางการนำประสบการณ์การเรียนรู้จากวิชาสุขศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวันนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่เข้าในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2533
2. ศึกษาเฉพาะตัวแปรเพศเท่านั้น
3. แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับใช้ในการวิจัย นำมาจากเนื้อหาของหลักสูตรสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

ข้อตกลงเบื้องต้น

ตัวอย่างประชากรถือว่าเป็นตัวแทนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตร หมายถึงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของกระทรวงศึกษาธิการ

วิชาสุศึกษา หมายถึงวิชาสุศึกษารายบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 ได้แก่ พ 101 พ 102 พ 203 พ 204 พ 305 และ พ 306
และวิชาสุศึกษารายบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้แก่
พ 401 พ 402 พ 503 พ 504 พ 605 และ พ 606

นักเรียน หมายถึงนักเรียนเพศชายและเพศหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ในเขตกรุงเทพมหานคร

ชีวิตประจำวัน หมายถึงการปฏิบัติกิจกรรมทุกประเภทเกี่ยวกับการดำรงชีวิตที่
กระทำเป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น การรับประทานอาหาร การนอน การเดิน เป็นต้น

การนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน หมายถึงการที่นักเรียน
ได้นำความรู้ที่ได้เรียนจากวิชาสุศึกษาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพ
และการปรับตัวในสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข